

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проєктор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв
М. В. Афанасьєв

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 12 "ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ"
Спеціальність 121 "ІНЖЕНЕРІЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ",
122 "КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ", 125 "КІБЕРБЕЗПЕКА",
126 "ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма усі освітні програми

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри кібербезпеки
та інформаційних технологій

Євсєєв С.П.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій
Протокол № 6 від 10.12.2019 р.

Розробник (-и):
Євсєєв С.П., д.т.н., с.н.с., завідувач кафедри КІТ
Хвостенко В.С., к.е.н., доц. кафедри КІТ

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ *

Анотація навчальної дисципліни:

У всьому світі дедалі більшого значення набуває інтелектуальна власність, тому що питома вага прав на інтелектуальні продукти (інтелектуальний капітал) у внутрішньому і зовнішньому товарному обігу не припиняє збільшуватись. Практично будь-який товар і будь-яка послуга, так чи інакше, як одну зі своїх складових мають інтелектуальну власність. Міжнародне право інтелектуальної власності постійно гармонійно розвивається одночасно з розвитком техніки, технології, людських знань і умінь. Сьогодні значення інтелектуальної власності велике, як ніколи. Більше того, є всі підстави сподіватися, що значення інтелектуальної власності буде і далі зростати.

Останнім часом в Україні спостерігається така ситуація, коли ті чи інші нові технології, в тому числі й інформаційні, які розроблені українськими вченими, визнаються іншими державами, стають їх надбанням, а Україна від цього нічого не отримує. Це пояснюється передусім відсутністю чіткого розуміння того, що використання правових механізмів захисту прав. Сфера інтелектуальної власності – це цілий комплекс прав і відносин, з котрого неможливо відокремити будь-яку частину без шкоди для всіх інших. Так, наприклад, авторське право пов'язане з правом на товарні знаки, патентне право дуже часто стикається з авторським правом тощо.

Сучасний інженер повинен володіти не тільки глибокими знаннями у сфері науки і техніки, але також основами правової охорони інтелектуальної власності, не віддаючи своє науково-технічне досягнення іншим через незнання методів його оформлення, охорони і захисту.

Навчальна дисципліна "Інтелектуальна власність" є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки за спеціальностями: 121 "Інженерія програмного забезпечення", 122 "Комп'ютерні науки", 125 "Кібербезпека", 126 "Інформаційні системи та технології".

Об'єктом є вивчення основних положень міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності та методичні основи створення об'єктів промислової власності на рівні винаходів, корисних моделей і промислових зразків, патентно-ліцензійної діяльності та ін.

Предметом вивчення дисципліни є відомості про права і пільги авторів винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, про зміст патентної документації, умови проведення патентних досліджень, складання патентного формуляра і використання патентної інформації, в тому числі при прогнозуванні нової техніки.

Метою викладання дисципліни "Інтелектуальна власність та патентознавство" є освоєння необхідних знань системи інтелектуальної та промислової власності у винахідницькій та патентно-ліцензійної діяльності, методологічних основ створення об'єктів промислової власності та інженерної психології, захисту патентних прав, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав, а також системи патентної інформації; вміння використовувати на практиці нормативно-правові акти при забезпеченні правової охорони науково-технічних досягнень і творчої продукції, провести патентно-інформаційні дослідження

в певній галузі техніки, знайти аналоги і оформити заявку на об'єкт промислової власності.

Курс	3,2	
Семестр	4,5	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	32
	лабораторні	-
Самостійна робота	86	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність аналізувати і використовувати нормативно законодавчі акти, національні та міжнародні стандарти у сфері інтелектуальної власності для набуття та розпорядження правами інтелектуальної власності.	Знати основні положення законодавства в галузі інтелектуальної власності, основні міжнародні та національні стандарти з інтелектуальної власності; основні терміни та визначення, принципи побудови охорони і захисту прав інтелектуальної власності
Аналіз основ захисту патентних прав, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав, а також системи патентної інформації.	Вміти використовувати на практиці нормативно-правові акти, проводити патентно-інформаційні дослідження в певній галузі техніки, знайти аналоги і оформити заявку на об'єкт промислової власності, використовувати патентну інформацію та документацію при проведенні науково-дослідних (НДР) та інших науково-технічних робіт з метою створення конкурентоспроможної продукції;
Здатність складання та подання заявок на отримання охоронних документів в галузі інтелектуальної власності.	Набути навички практичної роботи з нормативно-правовими актами, патентною документацією, в оформленні "ноу-хау" і матеріалів заявки на об'єкт промислової власності (винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг), а також складання ліцензії та інших договорів з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інтелектуальна власність та система її правової охорони

Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та система її правової охорони

1.1. Завдання навчальної дисципліни. Структура та зміст дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами.

1.2. Поняття інтелектуальної діяльності та її результату.

1.3. Функції цивільного права щодо охорони та використання результатів

інтелектуальної діяльності та прирівняних до них засобів індивідуалізації.

1.4. Відображення в загальних нормах цивільного права особливостей інтелектуальної діяльності та її результатів.

1.5. Спеціальні інститути цивільного права, що опосередковують інтелектуальну діяльність та її результати.

1.6. Взаємозв'язок спеціальних інститутів цивільного права, що опосередковують інтелектуальну діяльність та її результати.

Тема 2. Юридична природа права інтелектуальної власності

2.1. Поняття інтелектуальної власності, співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

2.2. Юридична природа інтелектуальної власності. Правова охорона інтелектуальної власності.

2.3. Об'єкти права інтелектуальної власності.

2.4. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

2.5. Інтелектуальна власність і зобов'язальне право. Поняття володіння та користування.

Тема 3. Основні інститути права інтелектуальної власності

3.1. Загальні положення

3.2. Авторське право та суміжні права

3.3. Патенти та споріднені поняття

3.4. Засоби індивідуалізації товарів і послуг

3.5. Нетрадиційні результати інтелектуальної діяльності

Тема 4. Поняття й ознаки об'єкта авторського права

4.1. Поняття об'єкта авторського права. Ознаки об'єкта авторського права. Цінність твору. Правове значення окремих елементів твору.

4.2. Твори, що є об'єктами авторського права. Твори, які не є об'єктами авторського права.

Тема 5. Суб'єкти авторського права. Права авторів

5.1. Первинні та похідні суб'єкти авторського права. Суб'єкти авторських прав за законом і договором.

5.2. Вітчизняні й іноземні громадяни як суб'єкти авторських прав.

5.3. Автори твору. Виникнення авторських прав у творця твору. Перекладачі як суб'єкти авторського права. Співавторство.

5.4. Інші суб'єкти авторського права

5.5. Права авторів. Особисті немайнові права авторів. Майнові права авторів.

5.6. Строк дії авторського права.

Тема 6. Передання майнових авторських прав

6.1. Розпорядження майновими авторськими правами.

6.2. Авторський договір.

6.3. Суміжні права.

6.4. Права виконавця.

6.5. Колективне управління авторським правом і суміжними правами.

6.6. Механізм створення, функції й обов'язки організацій колективного управління правами.

Тема 7. Захист авторських і суміжних прав

7.1. Порушення авторських та суміжних прав.

7.2. Юрисдикційна форма захисту авторських і суміжних прав.

- 7.3. Способи цивільно-правового захисту авторських і суміжних прав.
- 7.4. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення авторських і суміжних прав

Змістовий модуль 2. Основи патентного права

Тема 8. Загальні поняття про право та його системи. Поняття, предмет і принципи патентного права

- 8.1. Загальні поняття про право та його систему.
- 8.2. Предмет та принципи патентного права.

Тема 9. Система джерел патентного права та його зв'язок з цивільним, адміністративним, господарським і кримінальним правом

- 9.1. Система джерел патентного права. Багатосторонні міжнародні договори у сфері промислової власності, учасницею яких є Україна. Двосторонні міжнародні договори України про співробітництво у сфері охорони промислової власності. Перелік нормативних актів України у сфері охорони прав інтелектуальної власності.
- 9.2. Патентне право і його зв'язок з цивільним, адміністративним, господарським і кримінальним правом.

Тема 10. Об'єкти патентного права.

- 10.1. Об'єкти винаходу (корисної моделі). Поняття і ознаки винаходу (корисної моделі).
- 10.2. Новизна, поняття рівня техніки, пріоритет і порядок його встановлення, пільга по новизні, винахідницький рівень, промислова придатність.
- 10.3. Основні вимоги до об'єктів патентного права.

Тема 11. Суб'єкти патентного права

- 11.1. Автори винаходів, корисних моделей, промислових зразків.
- 11.2. Права та обов'язки патентовласників. Службові винаходи.
- 11.3. Права та обов'язки спадкоємців.
- 11.4. Мета, структура і задачі патентного відомства в Україні.
- 11.5. Представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені).

Тема 12. Охорона прав на об'єкти промислової власності. Способи захисту прав

- 12.1. Патент як форма охорони об'єктів промислової власності.
- 12.2. Зміст патентних прав.
- 12.3. Способи захисту патентних прав на винахід (корисну модель, промисловий зразок).

Тема 13. Міжнародна система охорони об'єктів промислової власності

- 13.1. Основні завдання та принципи Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Договори, що забезпечують охорону промислової власності.
- 13.2. Паризька конвенція з охорони промислової власності. Основні принципи.
- 13.3. Вашингтонський договір про інтелектуальну власність стосовно інтегральних мікросхем.
- 13.4. Договір про закони щодо товарних знаків.
- 13.5. Угоди, які полегшують отримання охорони промислової власності в кількох державах та стверджують міжнародні класифікації.

Тема 14. Оформлення патентних прав в іноземних державах

14.1. Оформлення патентних прав в Україні.

14.2. Оформлення патентних прав в іноземних державах.

14.3. Патентування винаходів відповідно до вимог різних патентних конвенцій.

Патентування винаходів відповідно до вимог договору про патентну кооперацію (РСТ). Патентування винаходів відповідно до вимог європейської патентної конвенції (ЄПК). Патентування винаходів відповідно до вимог євразійської патентної конвенції (ЕАПК).

Теми практичних занять:

1. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель

2. Реквізити поточних рахунків закладу експертизи – ДП «Укрпатент», на які сплачуються збори за дії пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності

3. Здійснення пошуку нормативно-правових актів, що підтверджують права інтелектуальної власності. Програма для ЕОМ - особливий об'єкт авторського права

4. Здійснення пошуку нормативно-правових актів, що підтверджують права інтелектуальної власності. Введення програм в господарський обіг

5. Засоби індивідуалізації

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів;

модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи.

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час лекційних і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- здатність аналізувати і використовувати нормативно законодавчі акти, національні та міжнародні стандарти у сфері інтелектуальної власності для набуття та розпорядження правами інтелектуальної власності;

- аналіз основ захисту патентних прав, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав, а також системи патентної інформації;

- здатність складання та подання заявок на отримання охоронних документів в галузі інтелектуальної власності.

За результатами навчання студенти отримують наступні навички:

- знати основні положення законодавства в галузі інтелектуальної власності, основні міжнародні та національні стандарти з інтелектуальної власності; основні терміни та визначення, принципи побудови охорони і захисту прав інтелектуальної

власності;

- набути навички практичної роботи з нормативно-правовими актами, патентною документацією, в оформленні "ноу-хау" і матеріалів заявки на об'єкт промислової власності (винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг), а також складання ліцензії та інших договорів з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності;

- вміти використовувати на практиці нормативно-правові акти, проводити патентно-інформаційні дослідження в певній галузі техніки, знайти аналоги і оформити заявку на об'єкт промислової власності, використовувати патентну інформацію та документацію при проведенні науково-дослідних (НДР) та інших науково-технічних робіт з метою створення конкурентоспроможної продукції.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3 практичних завдань та одне теоретичне завдання, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Захист	Письмова	Іспит	Усього
Змістовий модуль	Тема	Тиждень	4	5	6	10		
1	2	3	4	5	6	10		12
Змістовий модуль 1.	1	1	1					1
		2		1				1
	2	3	1	1				2
		4			5			5
	3	5	1	1				2
		6			5			5
	4	7	1	1				2
		8	1					2
Змістовий модуль 2.	5	9		1		7		8
		10	1					2
	6	11	1	1	5			27
		12	1					1
	7	13	1	1				2
		14	1		5			6
	8	15	1	1				2
		16	1		5			6
	9	17		1		7		8
		Іспит					40	40
Усього			12	9	25	14	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для екзамену
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

5.1 Основна

1. Драпак Г. Основи інтелектуальної власності : навчальний посібник / Г. Драпак, М. Скиба. – Хмельницький : ТУП, 2003. – 135 с.
2. Дроб'язко В. С. Право інтелектуальної власності : навч. посібн. / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 512 с
3. Кожарская И. Ю. Патентное право : конспект лекций учебного курса / И. Ю. Кожарская. – К. : ЗАО "Инст. интеллектуальной собств. и права", 2003. – 140 с.
4. Кузнецов Ю. М. Патентознавство та авторське право : підручник / Ю. М. Кузнецов. – К. : Кондор, 2005. – 428 с.
5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792 // Голос України. –1994. – 234.02.
6. Про власність : Закон України від 7 лютого 1991 р. № 2690 // Голос України. –1991. – 24.04.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності : Закон України від 22 травня 2003 р. № 850-IV // Голос України. – 2007. – 19.06.
8. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3769 // Голос України. –1994. – 03.02.

5.2 Додаткова

9. Сайт Державного підприємства "Український інститут інтелектуальної власності. Головна сторінка. – Режим доступу : <http://www.uipv.org>.
10. Сайт Державного підприємства "Український інститут промислової власності. База даних та інформації. – Режим доступу : <http://base.ukrpatent.org/searchINV>.
11. Сайт Інституту інтелектуальної власності. Інформаційні ресурси. – Режим доступу : <http://www.iipr.ukrpatent.org>.
12. Сайт "Авторське право в Україні". – Режим доступу : <http://copyright.ua>.
13. Сайт патентно юридичної компанії "Atilog". Blog. – Режим доступу : <https://atilog.ua/blog/page/2/>.
14. Сайт Мінекономрозвитку. – Режим доступу : <http://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=bb27fb37-4305-4686-9ea0-995d1c10f028&tag=DerzhavnaSluzhbaIntelektualnoiVlasnosti>.

5.3 Методичне забезпечення

15. Сайт дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця, дисципліна "Інтелектуальна власність" <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5616>.